

קובץ
הערות וביאורים

בלקו"ש, בנגלה ובחסידות

תבוא - ח"י אלול

גליון נד (שנו)

יצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראַי עוועניו • ברוקלין, ניו יארק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ו^{cc/}~~חמשה~~ עשר לבריאה

ת ו כ ו ה ע נ ל נ ל י ם

ל ק ו ט ל ש י ח ו ת

- ד ..... השכר דלמוד התורה
- ה ..... בטעם המנהג לאכול מאכלי חלב בשבועות (גליון)
- ח ..... בענין הנ"ל
- ח ..... הללמוד זכות מגלה את הטוב (גליון)
- ט ..... בענין הנ"ל
- ט ..... בעלי חכמה ומבקשיה

ש י ח ו ת

י ..... האם זמן השנה הוא חלק מעבודת ה' .....

ר מ ב ם

- יא ..... בשם ה' אל עולם וההוספה נעשה ונצליח .....
- יב ..... חלוקת הרמב"ם לספרים? .....

פ ש ו ט ו ש ל מ ק ר א

- יג ..... בפירש"י כו, ג אשר יהי' בימים ההם .....
- יג ..... בפירש"י כו, ה וענית .....
- יג ..... בפירש"י כו, ה, וירד מצרימה .....
- יד ..... בפירש"י כו, יא אתה והלוי .....
- יד ..... בפירש"י כו, יא ושמחת בכל הטוב .....
- יד ..... בפירש"י כו, יב ואכלו בשעריך ושבעו .....
- טו ..... בפירש"י הנ"ל .....
- טו ..... בפירש"י כו, יד עשיתי ככל אשר צויתני .....
- טז ..... בפסוק היום הזה ה"א מצוך כו, טז .....
- טז ..... בפסוק את ה' האמרת היום וג' כו, יז .....
- טז ..... בפסוק ולשמור מצוותיו כו, יח .....
- טז ..... בפסוק ועשית מצוותיו כז, י .....
- טז ..... בפירש"י כז, א שמור את כל המצוה .....
- טז ..... בפירש"י כז, ב והקמות לך .....
- יז ..... בפסוק והקמת לך אבנים גדולות כז, ב .....
- יז ..... בפירש"י באר היטב כז, ח .....
- יז ..... בפירש"י הנ"ל .....
- יח ..... בפירש"י כז, יב לברך את העם .....

בפירש"י הנ"ל..... יט
 בפירש"י כז, יז מסיג גבול..... יט
 בפירש"י כז, כד מכה רעהו בסתר..... כ
 בפירש"י כח, ד ועשתרות אצנך..... כ
 בפסוק באסמין..... כא
 בפסוק ישלח... את המארה וגו'..... כא
 בפסוק והייתה אך עשוק כח, כט..... כא
 בפירש"י כח, ל תחללנו..... כא
 בפירש"י כח, לח יחסלנו..... כב
 איו דרך רש"י לפרש הסמיכות (גליון)..... כב
 בפירש"י כב. ג לא תוכל להתעלם (גליון)..... כב
 בפירש"י כג, ד לא יובא עמוני (גליון)..... כב
 בפירש"י כא, יא ולקחת לך לאשה (גליון)..... כג
 רשימת בלאורי כ"ק אד"ש בפירש"י פי' נצו"י..... כג

ח ס י ד ו ת

בירור דברים האסורים..... כז
 האם מקבל חיות הקדושה אף בהיותו בק"נ?..... כז

ג ל ה

לשון קצרה ולשון נקיה שקולים..... כח

ש ו נ ו ת

שינויים בשיחות בשנים תש"א-ה..... כט
 הד"ה למאמר דליל ב' דחה"פ..... לה
 ההוראה מעשרה נסיונות שנסו אבותינו..... לו
 גירסא חדשה ברש"י?..... לו
 ובעו"ע..... לו
 ציור המנורה להרמב"ם..... לז
 לבישת ט"ק בלילה..... לז

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

א. בלקו"ש לש"פ תצא שז אות ב' בסופה מביא שיטת הרמב"ן שעולם הבא קאי על עולם התחילי ואז ינתן לו שכר על עבודתו שעבד בעלמא דין, ובהערה 22 מביא וזלה"ק: "וראה שהמ"צ להצ"צ שם (ובכ"מ) דבג"ע הוא (בעיקר) השכר על לימוד התורה, ובתחה"מ הוא מתן שכרן של מצות, עיי"ש",

ובהמשך (בפנים השיחה) מבאר דמה שמשלמים השכר על המצוות בתחילת המתים, ולכאורה "בלימו תתן שכרו" ומה שהוא אומר לישראל לעשות הוא עושה", א"כ מדוע דוחה הקב"ה את נתינת השכר עד תחילת המתים? ומבואר בהשיחה; מכיון שעבודת כללות בנ"י היא עבודה אחת, וע"י שכ"א מברר (לא רק את עצמו אלא גם) את חלקו בעולם אזי ממילא נעשית העבודה הכללית דירה לו ית', ולכן נותנים השכר בתחילת המתים שזה סוף העבודה,

וצ"ל ע"פ הביאור בשיחה, מה ההסבר בנוגע ללימוד התורה; שהשכר ע"ז הוא בעיקר בג"ע, (כמבואר בהערה שז), דמכיון שעבודת בנ"י היא עבודה אחת, א"כ גם השכר על לימוד התורה לכאורה צ"ל בגמר העבודה (תחילת המתים), ומדוע היא שונה משכר המצות?

ואואפ"ל הביאור בזה: ובהקדים מאמר רב"ל לא ניתנו המצוות אלא כדי לצרף בהם את הבריות" דזה נאמר על כללות התומ"צ בפשטות, ועכ"ז ישנו חילוק גדול בין הפעולה של התורה על האדם, ובין הפעולה של המצות על האדם; ובהקדים ההפרש ביניהם בקצרה - "תורה" היא בחי' אור פנימי, ו"מצוות" בחי' מקיפים, וע"כ פעולת המצוות על האדם הוא באופן שונה מפעולת התורה,

פעולת התורה על האדם: שהיא פועלת בכחותיו הפנימיים של האדם,

פעולת המצוות על האדם: שהם פועלים בכחותיו החיצוניים של האדם,

וע"כ הגם שלא רק התורה פועלת על האדם, אלא גם המצוות פועלים על האדם "לצרף את הבריות", מ"מ יש הפרש בין תורה למצוות שבמצוות היות שיש להם שייכות לכחות החיצוניים של האדם, ע"כ יש להם שייכות לפעולה בעולם,

היוצא מכל הנ"ל: "תורה" בעיקרה היא פעולה בכחות הפנימיים שבאדם, "מצוות" בעיקרן הם פועלים בכחות החיצוניים שבאדם השייכים לעולם,

וע"פ הכלל ד"נתאווה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים", דעיקר הדירה היא בתחתונים, ובעניננו ע"י מעשה המצוות, משא"כ תורה הגם שירדה להתלבש בתחתונים, מ"מ אי"ז תחתון כ"כ כהמצוות שפועלים בהגשמי,

ע"פ כל הנ"ל מובן בעניננו - דמה שהשכר על מעשה המצוות יהי לעת"ל זהו מפני שעבודת המצוות פועלים בעולם וע"י שכל א' מברר חלקו בעולם, עי"ז נכשה כללות העולם דירה לו ית', ולכן השכר הוא בתחיית המתים בסוף גמר העבודה, משא"כ בלימוד התורה - שעיקרו זה הפעולה באדם הפרטי, לכן השכר עי"ז הוא בגו עדן בסוף גמר עבודתו הפרטית של האדם, וק"ל,

הת' שאול משה אליטוב
תות"ל 770

ב. בגליון ש"פ מטו"מ (מז, ו) מתרץ הת' א יעקבי עמש"כ בגליון קרח (מד, ד) להקשות על המבואר בלקו"ש ח"י"ח ע' 366 בענין המנהג לאכול ממאכלי חלב בחה"ש ובהע' 28 שם: "אלא שאעפ"כ לא יכלו לאכול משחיתתם דלפני מ"ת מכיון שאז לא היו ברי זביחא וכו' ע"כ. מהמבואר בחולין יז ע"א שלדעת ר"ע הותר להם בשר נחירה במדבר וכן פסק הרמב"ם בהל' שחיטה פ"ד הי"ז וא"כ למה הי' הבשר ששחטו לפני מ"ת הי' אסור לאח"ז כי לא היו אז ברי זביחא, הרי אפילו לאחר מ"ת הותר להם בשר נחירה ומאי שנא מבשר לפני מ"ת.

וע"כ תירץ הת' הנ"ל דהא שהותר להם בשר נחירה במדבר, הרי בזה הי' ג"כ הענין החיובי של שחיטה ולא רק הענין השלילי שלא יהי' אבר מן החי (וציין קובץ הערות להר"א וואסרמן סי' נט) ונחירתם זוהי שחיתתם וכן כתב הר"י ענגיל באתון דאורייתא כלל א ד"ה וראיתי להביא דברי הרא"ש ובבית האוצר כלל ג' עיי"ש, וכשם שבשחיטה צ"ל בר זביחא כן הוא גם בנחירה שבמ"ת נעשו ברי זביחא לזה ולכן לא יכלו לאכול מבשר נחירתם דלפני מ"ת, (וכתב הנ"ל שבשר שלא הותרה כלל (-שא"י'צ להיתר אז) יהי' בשר זה אסור כשיתחיבו בהיתר), עכת"ד.

ולפע"ד אין בדבריו תירוץ לשאלה הנ"ל, ובהקדים דברי הגמ' בחולין שם, דהנה בגמ' שם: דתניא כי ירחק ממך המקום, ר' עקיבא אומר לא בא . . שבתחילה הותר להם בשר נחירה, משנכנסו לארץ נאסר להם בשר נחירה, ע"כ, הרי לכאור' מוכח מכאן כדבריו שבמדבר הותר להם היתר חדש של נחירה אחרי מ"ת, אולם בהמשך הגמ' שם מבואר כוונת ר' עקיבא כך: . . במאי קמיפלגי רבי עקיבא סבר בשר תאוה לא איתסר כלל וכו', הרי מפורש דעת ר' עקיבא שבעצם לא ה"ל היתר חדש לבשר נחירה אחרי מ"ת אלא שלא נאסר בשר נחירה מלכתחילה עד שנכנסו לארץ, וכן מפורש בתוס' ד"ה רבי עקיבא סבר וז"ל: וי"ל או לרבי עקיבא מיתסר בשר תאוה אם כן היכי הותרה להם בשר נחירה, . . מכלל דמעלקרא לא בעו זביחא, עכ"ל.

ועוד היאך יפרנס בדבריו את דברי הרמב"ם (שם) כשהיו ישראל במדבר לא ניצטוו בשחיטת החולין אלא היו נוחלין או שוחטין ואוכלין כשאר האומות. הרי, שהרמב"ם מדגיש שלא ה"ל שום חילוק בין ישראל לאומות בענין השחיטה (נחירה).

וא"כ מוכרח שהביאור בדעת ר' עקיבא הוא, שבמדבר לא ה"ל ציווי על השחיטה אז, דעד"ז מצינו כמה מצוות שניתנו בסיני ולא ניצטוו עליהם עד לכניסתן לארץ, ולפ"ז יוצא שלא ה"ל שום חילוק בין לפני מ"ת לאחרי מ"ת בנוגע לחיוב השחיטה (נחירה) בחולין (לדעת הרמב"ם עם הקמת המשכן נאסרה שחיטה החולין).

והם הם דברי הר"י ענגיל הנ"ל, שמפרש הבעי' בגמ' בנוגע איברי נחירה שהכניסו עמהם לארץ, אי מותר לאוכלם או לאו, ומסביר שכאם נאמר שבמדבר נצטוו על השחיטה הותר להם נבלה וזהו היתר אכילתם שהותרו בנבילה, אז פשוט שבכניסתם לארץ נאסרו אברי נחירה שהרי בארץ נאסרה נבילה, אלא, שהבעי' בגמ' הוא, מכיון שבמדבר לא נצטוו על השחיטה א"כ נחירתן זוהי שחיטתן, לפי"ז בזמן הנחירה ה"ל הבשר היתר גמור ולכן הבעי' באם בכניסתן לארץ נוסף איסור לבשר או נשאר בהיתרו.

וגם יש להביא ראיה מזה שהבעי' של ר' ירמיה' הוא רק על אברי בשר נחירה מהמדבר שהביאו לארץ, הרי ה"ל יכול להסתפק גם בנוגע לבשר נחירה דלפני מ"ת אי מותר לאחר מ"ת, (שבעצם יש בזה יותר חידוש) ואם נאמר שזה פשוט שבשר מלפני מ"ת אסור מצד דלא הוו ברי זביחא א"כ היתה צריכה הגמ' לומר (כמצינו בכ"מ) שזה פשיטא שבשר זה אסור וכל

השאלה בבשר שהכניסו מהמדבר לארץ, ומכיון שאין שום משמעות לזה. הרי, משמע להיפך שבשר נחירה מלפני מ"ת יהא מותר לאחר מ"ת כי יש לזה אותו גדר לדעת ר"ע ולכן הבע"ל רק בנוגע לבשר נחירה שנכנסו עמהם לארץ.

וא"כ שאעפ"י כל הנ"ל עדיין נשאר השאלה הנ"ל מדוע אומרים אנו שבשר נחירה מלפני מ"ת נאסר עליהם לאחר מ"ת מצד הענין של בר זביחא, כבהע" 28 בלקו"ש שם,

והנה במנהג ישראל לאכול מאכלי חלב בחה"ש מפני שלא יכלו לאכול מאכלי בשר (בל"י ה'הבדל טעם הדבר) יש להבין לכאור' כללות הענין שבזה.

דהנה מפורש הוא בכתוב ומפורסם לכל שמאכל בני"ל במדבר ה'י' המן וראה בארוכה בלקו"ש ח"ד פ' ראה ע' 1108 שבכלל הרי אכילת בשר תאוה במדבר ה'י' שלא כהוגן, מפני שבאכילת בשר תאוה במדבר וכן בדברים שקנו מתגרי אוה"ע, ה'י' בהם פסולת ולכן הוצרכו ל"וייתד תהי' לך על אזניך" (דברים כו, יד), משא"כ באכילת המן שנבלע באיברים ולא ה'י' שום פסולת מאכילתן (יומא עה, ב),

והגע בעצמך, היתכן שתיכף ומייד לאחר מתן תורה שפנים אל פנים דיבר ה' וגו' (דברים ה, ד) - יתאו לבשר תאוה שיש בו פסולת (שלא כהוגן כנ"ל) ומכיון שלא יכלו לאכול מאכלי בשר לכן אכלו מאכלי חלב (בל"י ברירה), הגם שגם בהם ישנו ענין הפסולת?! בזמן שמלכתחילה אין מקום לשאלה מה אכלו לאחר מ"ת (בל"י הענין של שחיטה בשבת וכו') בקשר עם סעודת יו"ט וכו', כי בפשטות אכלו מן, ובפרט שבשבת ה'י' טעמו משונה לשבת (שמות טז, כב. רש"י ממכילתא) ולכ"ע בשבת ניתנה תורה ואפילו אם נאמר שהיו כו"כ מבנ"י שאכלו בפועל מאכלי חלב שנאסרו במאכלי בשר מ"מ אין זה טעם מספיק לקבוע מנהג לכל ישראל (ובניהם גדולי ישראל) לאכול מאכלי חלב בחה"ש מפני שכמה מבנ"י נתאו לבשר תאוה שלא כהוגן תירץ אחר מ"ת.

ואולי י"ל שה'י' ענין מיוחד לאכול דברים גשמיים כפשוטו בדוקא אחרי מ"ת, בכדי לקשר ענין מ"ת עם ענינים גשמיים, שזהו הרי עיקר ענין מ"ת כמבואר בחסידות ובשיחות כ"ק אד"ש בארוכה, ולכן לא אכלו מן שהוא לחם מן השמים, ועצ"ע.

הרב חיים פרוס

- בוסטון מאסס. -

ג. בענין הנ"ל, מה ששקו"ט בענין גדר בשר נחירה שאכלו במדבר וזה גופא בין לפני מ"ת ולאחריו, יש אולי להמתיק זה, עפ"י ביאור בדברי הרמב"ם הנז"ל,

דהנה הרמב"ם כתב שם: כשהיו ישראל במדבר לא ניצטוו בשחיטת החולין אלא היו נותרין. כשאר האומות, ויש לומר שהכוונה כאן שרק מצד החפצא ה"י פעולתם כפעולת אומות העולם אבל ודאי שהי' חילוק בהגברא, דהיינו, שבמקרה שישראל יקח בשר נחירה מגוי (שנחר לעצמו הבשר הזה), הרי שיאסר באכילתו אע"פ שאף הוא הישראל נותר כמותו, מכ"מ צריך שהגברא יהי' יהודי, ושהפעולה הנ"ל תהי' על יהי' יהודי ולא רק שהבשר יחתך סתם,

וכיון שכן הרי, הכוונה לכאורה במש"כ כ"ק אדמו"ר שליט"א בלקו"ש הנ"ל, שפשוט מכיון שנכנסו לגדר יהודיים במתן תורה, הרי נתחדש כל הענין של הגברא אצליתם אע"פ שלגבי החפצא של נחירה פעולתם שווה לאחר מ"ת כלפני מ"ת,

ולפי זה יומתק הקשר לענין זה (מנהג מאכלי חלב בחה"ש) למדובר שם בשיחה בעיקר, בצורך לטבילת כלי ישראל לאחר מ"ת מצד קדושתם.

הת' מנחם מענדל פרוס

- תות"ל 770 -

ד. בגליון הקודם, נג (שנה), האריך הרב י, א, על מה שכתוב בהלקו"ש פ' שופטים (סעי' ז), שכשהסנהדרין מהפכת בזכותו של הנידון זה גופא מגלה הטוב שבו, והגיע למסקנא שמה שמגלה הטוב זה שלפנ"כ הסנהדרין פסקו שליהודי זה א"א למצוא לו זכות, וזה מביא שאח"כ הסנהדרין ילמדו עליו זכות, ע"ש באורך,

ולכאורה הביאור הזה לא מספיק, מכיון שמביאורו משמע שהפועל שהטוב שבו יתגלה זה שהסנהדרין לא מצאו לו זכות, ומהליקוט משמע שהפועל שהטוב שבו יתגלה זה גופא מה שהסנהדרין מהפכים בזכותו, והדורש ביאור מהליקוט לכאורה חוזר, שלפנ"כ משמע שהסנהדרין רק רואה זכות על הנידון עם הטוב שלו כבר נמצא בגילוי, ומכאן משמע שע"י זה שהם רואים זכות עליו זה גופא מגלה את הטוב שבו?

(אגב דיברתי עם כמה שרצו ללמוד פשוט בהליקוט ע"ד הרב י, א, (ר"ל לא בתור ביאור אלא בהליקוט גופא), והביאו ראי' מזה שהקטע (המתחיל "וי"ל עוד ענין") שבו מבאר שהסנה"ג גופא מגלה את הטוב שבו, מסיים "און יהפכו בזכותו וכו'")

ר"ל שאחרי שהם מגלים הטוב שבו (כשפוסקים שא"א למצוא לו זכות) אז הסנהדרין יהפכו בזכותו,

אבל מהקטע האחרון של הסעיף מובן במפורש שדוקא לאחר שמוצאים לו זכות מגלים את הטוב שבו, ומכאן לכאורה צריכים ביאור על מה שכתוב לפני כן.

הת' שנ"ז בלומענפעלד

תות"ל 770

ה. במ"ש הנ"ל, הנה כוונתי הי': שי"ל שיש בזה שני הענינים, א) ע"י שכולם רואים לחובה, הרי זה מוציא הטוב שלו, באופן שכבר אפשר לראותו, וזה שבפועל מהפכין בזכותו בגלל שכבר נתגלה הטוב שלו אז ב) הרי זה גופא מגלה הטוב שלו עוד יותר ובגלוי ממש, (ואפשר לומר עוד שמהליקוט אפי' לדייק כזה, ואכ"מ).

הרב יצחק אחנה

- תושב השכונה -

ו. בלקו"ש פ' ואתחנך תשמ"ה מבאר דברי הרמב"ם בפרק ז' מהלכות רוצח ה"א וז"ל: "תלמיד שגלה לעיר מקלחו מגלין רבו עמו שנאמר וחי, עשה לו כדי שיחיה וחי בעלי חכמה ומבקשה בלא ת"ת כמיתה חשובין", ומבאר כ"ק שם הפירוש הוא דאין צריך שני תנאים "בעלי חכמה ומבקשה" אלא הפירוש הוי כמו אן והפירוש הוא בין אם הוא בעלי חכמה או אפילו אם הוא רק בדרגא ד"ומבקשה" אריכין שהרב ילך לערי מקלט ועל"ש באריכות.

והנה כדאי להעיר עוד בענין זה בשיטת הרמב"ם דפעמים הוי הו' כמו "או" ולא המשך הענין (כי ראיתי בהערות וכיאורים דהרב א, ב, ג, נתקשה בזה דלכאורה דהי' הרמב"ם לפרש ולא לסתור וגם אין זה דרך הרמב"ם וכו' ע"ש, וגם לא ציינו בליקוט מי מדבר בענין זה), ממ"ש במאירת עינים בחשן משפט סימן ח' סעיף ד' וז"ל "וברמב"ם סיים וכתב "ובכניסת ע"ה ובסעודת מריעים ונראה דהאי וי"ו שם ובכניסת ע"ה היא כמו "או" בכניסת וכו' עכ"ל, מזה רואין דגם הרמב"ם רגיל לכתוב וי"ו והפירוש הוא כמו "או" כמ"ש בהשחח.

(ועיין בסימן ח' בתחלתו בהמאירת עינים עוד בכתב "דנראה מוכח להאי וי"ו ואינו חכם היא וי"ו החולקת ותרתי קאמר והוי כמו "או" וכו' עכ"ל וע"ש).

א' מהתמימים

ש ל ח ו ת

ז. בשיחת ש"פ ראה מבה"ח אלול תשמ"ו, שזכינו והוגה ע"י כ"ק אד"ש, בסוסי"ג כותב וזלה"ק "ודוגמתו בעבודה דכל יום - שעוד לפני כל ענין של עבודה, אפילו אמירת "מודה אני לפניך" וכו' צריך להיות תחילה במצב ד"יעור משנתו", כמובן וגם פשוט, שבהיותו ישן, אינו שייך לענין של עבודה", עכלה"ק.

ולכ' צ"ב, הרי כ' הרמב"ם, (פ"ג מהל' דעות ה"ג) וז"ל "ואפילו בשעה שהוא ישן אם ישן לדעת כדי שתנוח דעתו עליו וינוח גופו כדי שלא יחלה ולא יוכל לעבוד את ה' והוא חולה, נמצאת שינה שלו עבודה למקום ב"ה וכו'", עכ"ל. וכעד"ז מבואר בשיחת כ"ק אד"ש מש"פ חילי שרה ה'תשמ"ה (הנחות בלה"ק ס"ו) וזלה"ק "מעלתו של החכם נזכרת לא רק בהיותו ער אלא אפילו בעת השינה וכו' שהשינה עצמה היא באופן המתאים לחכם וכו' ואעפ"כ תובעים ממנו להיות בעה"ב על עצמו לא רק בשעה שהוא ער אלא גם בשעה שהוא ישן וכו'". עכלה"ק. (ועייגי"כ בשיחת ש"פ תולדות מבה"ח וער"ח כסלו ה'תשמ"ה - הנחות בלה"ק סוסכ"ב ובכ"מ), ולכ' צ"ב איך כ"ז מתאים אם מ"ש כ"ק אד"ש "שבהיותו ישן אינו שייך לענין של עבודה"?

והנה בהער' 35 כ' וזלה"ק "אף שאדם מועד לעולם אפילו ישן (ב"ק כ"ו סע"א, וש"נ)" עכלה"ק.

ולכ' צ"ב א) למה באמת אין ראי', מהא דאדם מועד לעולם אפילו ישן, דשייך לענין של עבודה גם בהיותו ישן? ב) ביותר אי"מ דהרי בשיחות ש"פ חילי שרה, תשמ"ה, הנ"ל ועוד יותר בשיחת ש"פ תולדות תשמ"ה הנ"ל, אכן הביא ראי' מדין זה גופא דאדם מועד לעולם כו' שצ"ל ניכר גם בעת השינה (וכו' ? ג) אם כוונת ההער' לומר שא"א להביא מאיזה סיבה שתהי' ראי' משם לנדו"ד, הרי לכ' העיקר חסר מן הספר, דלמה לא כ' הטעם והביאור למה אין ראי' משם? ד) לאידך, אם יש איזה סיבה פשוטה ומובנת (שאל"צ לאומרה) שאין להביא ראי' משם, אי"כ למה צריך להערי' כלל? ה) ועפ"ז צלה"ב בכלל, מהו הכוונה של ההער'?

ואולי י"ל הביאור, ובהקדים, דהנה בהא דאדם מועד לעולם אפילו ישן פליגי בזה הראשונים והפוסקים, דעת הרמב"ם בפ"א ה"א מהל' חובל ומזיק והמחבר בחו"מ ס"ו שע"ח סע"א א' (לפי' הש"ך בחו"מ שם סק"א) הוא דיין מיירי אפילו באונס גמור (עי' ערוך השלחן חו"מ ס"ו שע"ח ס"ב ואילך וש"נ), אבל הרמ"א פסק (ולכן לכ' כן הל'), וכ"ד כמה ראשונים (ראה בכ"ז אנציקלופדי' תלמודית ערך אדם המזיק פ"ג וש"נ) שהחיוב הוא דוקא באונס כעין אבידה (או גניבה ואבידה), כגון שישן

אצל כלים או אדם, אבל אונס גמור פטור, ולכ' לפי"ד יוצא
דהסבר בהא דאדם מועד לעולם אפילו ישן, אין הכוונה שנס'
אדם המזיק (גם) מצד מה שעשה כשישן, אלא שהוא אדם
המזיק (אכן על מה שעשה בשינתו, אבל) מצד האופן שהלך
לישון,

וי"ל דינד"ז בעבודה, דמה שאפשר לעבוד ה' בשינתו
הפי' שע"י שהולך לישון כדבעי (וכפשטות דברי הרמב"ם שישן
לדעת כדי שתנוח דעתו עליו וכו') ממילא גוף השינה עצמה
היא ג"כ עבודה, אבל לא ה' שום עבודה חדשה בעת השינה, כי
בעת השינה אינו שייך לעבודה, וזה שהשינה שלו הוא עבודת
ה' זהו הפועל יוצא מההכנות שהיו לפני השינה והאופן שהלך
לישון, ולכן עיקר הדיוק בשיחות הנ"ל הוא מה שצריך להיות
ניכר בעת השינה, אבל זהו ע"י עבודת ההכנה שהי' לפני'
(ועי' בשיחת ש"פ תולדות הנ"ל שם שהביא הקושיא שהקשו
על השיחה דש"פ חיי שרה הנ"ל הר"ר הרמב"ם רפ"ה מהל' דעות
לא מנה שינה, וע"ש בשוה"ג השנ"ל שתי' "וי"ל: קיום הלכות
הלכות בעת השינה הוא רק ע"י קיומם לפני השינה". והיינו
כנ"ל דהרמב"ם שם כותב הלכות והנהגות בפועל ובעת השינה אין
הלכות והנהגות של פועל, דהרי לא שייך אז עבודה, וניכר
רק מצד ההכנה שלפני', והבין).

ועפי"ז י"ל דזהו הכוונה של ההער', דעל מה שכתוב
בפנים שבהיותו ישן אינו שייך לעבודה, מוסיף ומעיר "אף
דאדם מועד לעולם אפילו ישן" (דהיינו מצד האופן שהלך
לישון), דמזה מובן דגם בעבודה הוא כן שאפשר להיות עובד
ה' בשינה ע"י ההכנות דק"ש וכו' והאופן שהלך לישון, וזהו
כוונת ההער' - דאף דמבואר בפנים דאין שייך לינבודה (חדשה)
בעת השינה עצמה, אבל שייך שבהשינה יהי' עובד ה' ע"י ההכנות
וכנ"ל והבן, ועצע"ק בכ"ז.

הת' עקיבא גרשון וגנר
- תלמיד בישיבה -

ר מ ב " ם

ה. ברמב"ם פרנקל תחלת ספר קדושה, מתחיל "בשם ה'
א-ל עולם נעשה ונצליח" וזה שינוי מהתחלת שאר ספריו שלא
כתב "נעשה ונצליח".

ולהעיר ממבואו של פרופ' שאול ליברמן ל"הלכות הירושלמי להרמב"ם ז"ל" כותב:

הספר מתחיל בכתיבת: בשם ה' א-ל עולם (בראשית כא, לג), כן מתחיל הרמב"ם כמעט את כל ספריו, וכן נהג בנו ר' אברהם אחריו בכל ספריו שנתפרסמו עד עכשיו, וכן נהגו התימנים (אלא שהם הוסיפו ע"פ רוב: בשם ה' א-ל עולם נעשה ונצליח)...

ובהערה 9 ציין: עיין אהל דוד לר"ד ששון ח"א טבלא 62 ועיין בשרידי הירושלמי צד 1 וצד 154.
ולפי זה יש לפנינו הוספה "תימנית" בדברי הרמב"ם.

* * *

בדפוס הרמב"ם שלפנינו (ווילנא) בסוף ספר זמנים נמצא: "ובכאן נשלם החלק הראשון המסיום בשלום. יהי ה' מבורך מעתה ועד עולם" (וכעין זה שם בסוף הכסף משנה הלכות חנוכה פרק ג' הלכה ז'), וכן בסוף ספר קדושה: "ובכאן נשלם החלק השני, ה' במעגלי צדק ינחני" (וכעין זה בכסף משנה שם) - והוא פלא מה פשר החלק הראשון לספר השלישי - זמנים?! ומה פשר החלק השני לספר החמישי - קדושה!?

ולהעיר מספר "הרא"ש רבינו אשר ב"ר גיאל וצאצאיו חזיהם ופעלם מאת אברהם חיים פריימן הי"ד" (ירושלים ה'תשמ"ו) עמוד קמד: כל ספרי ההלכות, החל במאה ה"ז ועד ימינו נערכו ונערכים על יסוד חלוקת הסודים לארבעה חלקים, בשל התחושה הכללית שחלוקה זו היא הנוחה והיעילה ביותר, עד כמה שחידוש זה חדר לתועלת הכלל ניתן ללמוד מן העובדה, שמאוחר יותר נעשה ניסיון לדחוס את ארבעה - עשר חלקי המשנה - תורת של הרמב"ם לתוך מסגרת של ארבעה חלקים, ובהערה 148 מציין מקור דבר זה -

ואולי זה קשור עם הנ"ל, ויש לבדוק ע"י מי נעשתה החלוקה וכו'... ואולי ע"י הכסף - משנה?

אחד מאנ"ש

- ברוקלין נ. י. -

פ ש ו ט ו ש ל מ ק ר א

ט. בד"ה "אשר יהי' בימים ההם" (כו, ג) מפרש רש"י "אין לך אלא כהן שבימיך כמו שהוא".

לכאורה רצונו של רש"י כאן לפרש דיוק ויתור לשון של "אשר יהי' בימים ההם", ולפלי"ז צ"ל:

(א) קושי זה כבר נתפרש וידוע פתרונו לבן חמש למקרא מפרשת שופטים בפסוק "ובאת גו' ואל השופט אשר יהי' בימים ההם וגו'" (יז, ט) ופירש"י בד"ה "ואל השופט אשר יהי' בימים ההם": "ואפ"י אינו כשאר שופטים שהי' לפניו אתה צריך לשמוע לו אין לך אלא שופט שבימך" ובפסוק "ועמדו שני האנשים גו' לפני הכהנים והשופטים אשר יהי' בימים ההם" (יז, ט) ופירש"י בד"ה "אשר יהי' בימים ההם": "לפתח בדורו כשמואל בדורו צריך אתה לנהוג בו כבוד" וא"כ צ"ל למה הוצרך רש"י לפרש את הדיוק הזה עוד הפעם?

(ב) וגם את"ל שכאן הוצרך לפרש תיבות אלו לכאורה יכל להסתפק לפרשו בתיבות "אין לך אלא כהן שבימך" ולמה הוצרך להוסיף "כמו שהוא"?

(ג) גם צ"ל זה שבשופטים בפסוק "ובאת וגו'" (יז, ט) מעתיק רש"י גם תיבות "אל השופט (אשר יהי' בימים ההם)" משא"כ כאן אינו מעתיק מהפסוק תיבת "אל הכהן"?

הרב אליהו דהאן
כולל אברכים -
דהשכונה

עד"ז כתב הח"מ, והוסיף:

י. נלמה אין רש"י אומר שם: "כמו שהוא", כמו שאומר כאן בפרשתינו.

הרב נר, ראזענבלום
- תושב השכונה -

יא. בפירש"י ד"ה וענית (כו, ה); לי הרמת קול, עכ"ל וצ"ל, הלשון של עני' כבר נאמר כמה פעמים קודם לפסוק זה,

בפרשת תצא (כה, ט): וענתה ואמרה וגו'.

בפרשת שופטים (כא, ז): וענו ואמרו גו', וכן כמה פעמים,

ולמה לא פירש רש"י שם שזה לי הרמת קול, *

ה, ו, ר,

לב. בפרשתינו עה"פ "וירד מצרימה" (כו, ה) מעתיק רש"י תיבות אלו ומפרש: (בהמשך למ"ש לפני"ז ארמי אובד אבלי) וז"ל: "ועוד אחרים באו עלינו לכלותינו, שאחרי זאת ירד יעקב למצרים",

וצ"ל מדוע כותב זאת רש"י בלשון "אחרים" לשון רבים, ולפועל מזכיר רק דבר א' ואם כותב "אחרים" מדוע לא מציין מה הם? **.

הת' שאול משה אליטוב
- תות"ל 770 -

לג. בפירוש"י ד"ה אתה והלוי (כו, יא): אף הלוי חייב בפפורים אם נטעו בתוך עריהם, עכ"ל, צריך להבין למה מעתיק רש"י תיבת "אתה" מן הפסוק,

ה, ו, ר,

לד. בד"ה "ושמחת בכל הטוב" (כו, יא) מפרש רש"י: "מכאן אמרו אין קורין בכורים אלא בזמן שמחה מעצרת ועד החג, שאדם מלקט תבואתו ופירותיו ויינו ושמנו, אבל מהחג. ואילך מביא ואינו קורא",

ענין במפרשים שפירשו שהכרחו של רש"י הוא כי "והלא אין בכורים ואכלים לזרים ומה שמחה יש כאן? ולכך פלי וכו'",

א) וצ"ל מה הכרח רש"י לפרש מה שפלי כאן כי הפסוק ה' מובן בפשטות אם נפרש שהשמחה צריכה לנבוע מעצם המצוה שהוא עושה או לא מעצם הבאת הביכורים אלא כלשון הכתוב עצמו "בכל הטוב" היינו מעצם הטובה שהקב"ה עשה איתו לתת תבואה פירות לין ושמן זאת אומרת שהפסוק מלמדנו שלא רק "ואמרת אליו" "שאינך כפוי טובה" (כו, ג ורש"י שם) אלא שתשמח "בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלקיך"?

ב) גם צ"ל לפי פלי המפרשים הקושי שבא רש"י לתרץ הוא בתיבת "ושמחת" וא"כ למה העתיק תיבות "בכל הטוב"?

ג) גם צ"ל דיוק לשונו של רש"י "מכאן אמרו" וכו' ומהו ההבדל עם לשון "מכאן למדו" שכותב גם בכגון דא?

* * *

להעיר מלקו"ש חני"ט ע' 230, (** ענין באורך לקו"ש חני"ד ע' 93 ואילך. המערכת)

(ב) בד"ה "ואכלו בשעריך ושבעו" (כו, יב) מפרש רש"י:
"תן להם כדי שבען מכאן אמרו אין פוחתין לעני בגורן פחות
מחצי קב חטים וכו'"

ועיין בשפ"ח שפי' ש"קשה לרש"י וכי אם אינו רוצה
לאכול מה לעשות ל"פ תן לו כו' עשה מה שעליך לעשות"
עכ"ל,

(א) וצ"ל לפ"ז למה האריך רש"י וכתב "מכאן אמרו וכו'"
בשעה שלפי' יכל להסתפק ולכתוב רק" תן להם כדי שבעם"
והלא אין רש"י ספר המפרש פרטי ההלכות אלא אינו בא אלא
לפרש פשוטו של מקרא?

(ב) ועוד צ"ל למה אפ"ל לפי פשוטו שיש מצוה
באכילתם?

גם מהו דיוק ל' "מכאן אמרו" ולפעמים כותב "מכאן
למדו" ולפעמים כותב רש"י סתם "מכאן וכו'?"

ה, א, ד,

טו. בפירש"י ד"ה ואכלו בשעריך ושבעו (כו, יב): תן להם
כדי שבען מכאן אמרו אין פוחתין לעני בגורן פחות מחצי
קב חטים וכו', עכ"ל

וצריך להבין, רש"י כבר פירש זה בפרשת ראה בד"ה
ואכלו ושבעו (יד, כט), וז"ל: תן להם כדי שביעה מכאן אמרו
אין פוחתין לעני בגורן וכו', עכ"ל,

ולמה אמר רש"י בפרשתינו: "מכאן אמרו", וכאן בפרש'
מוסיף רש"י: "פחות מחצי קב חטים", שלא פירש זה בפרשת
ראה.

ה, ו, ר,

טז. עה"פ "עשיתי ככל אשר צויתני" (כו, יד) מעתיק רש"י
תיבות אלו, ומפרש: "שמחת ושימחת בו",

והנה כשמחפשים איפה ה' ציוה אותו, רואים שבפסוק
י"א נצטוה בו כדכתיב "ושמחת בכל הטוב אתה והלוי והגר
אשר בקרבך",

ולכאור' זה מקור רק למה שהמביא צריך לשמוח, אבל
איפה כתוב שיש לו לשמח אחרים? ואת"ל שזהו מכיון דכתיב
אתה והלוי שיש לשמוח עמו, הרי רש"י מפרש; "אף הלוי חייב
בביכורים", והפסוק איננו מדבר שיש לשמח את הלוי או
אחרים?

(גם צ"ל בפסוק י"א רש"י בד"ה אתה והלוי מפרש: "אף

מאחר שפירש רק את ענין הלוי(?) ,

ה, ש, א,

יז. כבר הערתי בגליון דפרשת ואתחנן מלכאורה יש שאלה המתעוררת בפשוטו של מקרא בכמה וכמה מקומות בתורה ואין רש"י מתעכב על זה כדלקמן :

דהנה ידוע לבן חמש למקרא על ג' הסוגים שבמצוות: עדות חוקים ומשפטים ובכמה מקומות בתורה שהקב"ה או משה מעורר את בנ"י אודות שמירת ודיוק בעשיית המצוות ואין הכתוב מזכיר רק אודות א' או ב' מהסוגים ולא אודות כולם ולפעמים כוללם יחד בתיבת "המצוות" או "המצוה" ואינו מפרטם ולפעמים מזכיר אחד מהסוגים וגם תיבה הכללית "המצוה" או "המצוות" ולכאורה אינו מובן לבן חמש למקרא מה טעם לכל השינויים האלה, ואין רש"י מתעכב לכאורה על קושי זה,

והנה לקמן כמה מקומות בפרשתינו שמתעוררת שאלה הנ"ל:

בפרק כו פסוק טז: "היום הזה ה' אלוקיך מצוך לעשות את החוקים האלה ואת המשפטים וגו'" ואינו מזכיר אודות "יעדות"?

שם פסוק יז: "את ה' האמרת היום גו' ולשמור חוקיו ומצותיו ומשפטיו ולשמוע בקולו" שגם כאן אינו כותב אודות "יעדות" אבל כותב גם שם הכללי "ומצותיו"?

שם בפסוק יח: "ולשמור מצוותיו" כותב בכללות בפרק כז, פסוק י: "ועשית מצוותיו ואת חוקיו" כותב רק אודות "חוקים" וגם שם כלל "מצוותיו" ואינו מפרט עדות ומשפטים?

ה, א, ד,

יח. בד"ה "שמור את כל המצוה" (כז, א) מפרש רש"י: "לשון הוה גרדנט בלע"ז":

וצ"ל: מה קשה בפשוטו שהוצרך רש"י לפרש את פ'י?

(ב) ואת"ל דכן הוצרך לפרש תיבות אלו צ"ל למה העתיק תיבות "את כל המצוה" דהרי אינו מפרש רק תיבת "שמור"?

* * *

(ב) בד"ה "והקמות לך" (כז, ב) מפרש רש"י: "בירדן ואח"כ תוציאו משם אחרות ותבנו"מהן מזבח בהר עיבל נמצאת אתה אומר שלשה מיני אבנים היו שנים עשר בירדן וכנגדן בגלגל וכנגדן בהר עיבל כדאיתא במס' סוטה".

(א) לכאורה הקושי כאן בפשוטו של מקרא אינו אלא היכן לקימו את האבנים ורש"י מפרש "בירדן" וא"כ מובן למה רש"י מפרש כאן שהי' ג' סוגי אבנים ובפרט שאין שום הכרח לכאורה, מפסוקינו, אלא דבר זה נתבאר ב"ספר יהושע"?

(ב) גם צ"ל למה מצטט רש"י את מקור פירושו שאין דרכו בכך "כדאיתא בסוטה", מכיון שאין נוגע לפשוטו של מקרא?

ה, א, ד,

ט. בפסוק (כז, ב): ... והקמת לך אבנים גדלות ושדת אתם בשיד,

בפסוק (שם ד): ... תקימו את האבנים האלה,,, ושדת אותם בשיד,

ענין בילקוט מעם לועז ששואל למה נשנה ענין זה ב' פעמים,

וצריך להבין למה אין רש"י מפרש זה.

ה, ו, ר,

כ. עה"פ באר היטב (כז, ח) מפרש רש"י "בעי' לשון", והנה בפ' דברים (א, ה) בד"ה באר את התורה, מפרש רש"י "בעי' לשון פירשה להם" וצ"ל: למה בכלל צריך לחזור ע"ז? ואם כבר חוזר מדוע שם האריך וכתב פירשה להם, וכאן השמיט א"ז?*

ה, ש, מ, א,

כא. בד"ה "באר היטב" (כז, ח) מפרש רש"י: "בשבעים לשון".

(א) וענין בגו"א שמפרש שהכרחו של רש"י הוא לפרש מהו "באר היטב",

ואינו מובן הלא אולי אפ"ל גם הפסוק שיכתוב את תורה עם בלאור או בל' מבואר, ולמה מוכרח להגיד שפני' בלשונות אחרות?

(ב) מה מכריח בפשוטו של מקרא (ולא כפי' כמה מפרשים שכתבו שהוא כעין גמטריא) שפירש שבעים לשון? **

ה, א, ד,

* אחת מתורצת בחברתה שחוזר בקיצור ובאמת קושיא

מעיקרא ליתא: בדברים, המדובר באמירת משה ומתאים פירשה

להם ואילו בפ' תבא המדובר בכתובה, ופשוט, והיינו שנכתב

תרגום התורה בעי' לשון ותו לא, ופשוט, וראה לקו"ש חכ"ד ע'

7 הנה"ך 65 * וירעה גם פרש"י דברים א ה ורמפרשנה שח המטרכו

ס. בפירש"י ד"ה לברך את העם (כז, יב): כדאיתא במסכת סוטה ששה שבטים עלו לראש הר גרזים וששה לראש הר עיבל והכהנים והלויים והארון למטה באמצע הפכו לויים פניהם כלפי הר גרזים ופתחו בברכה בו"ך האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה וגו' ואלו ואלו עונין אמן חזרו והפכו פניהם כלפי הר עיבל ופתחו בקללה ואומרים ארור האיש אשר יעשה פסל וגו' וכן כולם עד ארור אשר לא יקים, עכ"ל

והנה כעין זה כבר פירש"י בפרשת ראה בד"ה על הר גרזים (יא, כט), אבל שם לא אמר כמו כאן: "כדאיתא במסכת סוטה", וגם השמיט שם כמה פרטים שמפרש כאן, וצריך להבין למה,

ואולי אפשר לומר שכאן בפרשתינו הוא עיקר מקומו, ולכן האריך,

אבל מה שצריך עיון, הוא: שבפרשתינו פירש רש"י שאחר כל ברוך אמרו הקללה מיד אחריה, ומלשונו של רש"י בפרשת ראה: "כל הארורים שבפרשה אמרו תחלה בלשון ברוך ואח"כ הפכו פניהם כלפי הר עיבל ופתחו בקללה", לכאורה משמע שלאחר שסיימו כל הברכות פתחו בקללה,

ואולי אפשר לדחוק ולפרש שכוונת רש"י שם כמו בפר'

אבל השאלה היא למה פירש שם רש"י בלשון שיכולים לטעות מהו כוונתו, ולא פירש בלשון ברור כמו בפרשתינו,

עיינ בגליון נא (שנג) ששאלתי שם: למה כתב התורה ענינים אלו בלשון קללה בו בשעה שנאמרו גם בלשון ברוך, ואדרבה תחלה נאמרו בלשון ברוך

אח"כ ראיתי שהילקוט מעם לועז שואל זה, וז"ל: למה לא נאמר בפירוש בתורה הברכות כמו שנאמרו הקללות, עכ"ל,

ומתרץ שם כמה תירווצים,

והתירוץ שיותר קרוב לפשוטו של מקרא, שתירץ שם הוא: ויש אומרים שנכתבו בתורה י"א ארורים כנגד י"א שבטים, ולשמעון לא בירך כמו שפרש"י, ולכן נכתבו בתורה הקללות, ואם יאמר למה לא קילל את שמעון, התשובה בצדה, אבל אם יכתוב הברכות נמצא כקורא תגר על שמעון למה לא בירכו, עכ"ל

עוד שאלתי בגליון הנ"ל: בפרשת ראה כתיב (יא, כט): ...ונתתה את הברכה על גרזים ואת הקללה על הר עיבל,

ואם כן למה לא באו הקללות וברכות שנאמרו בפר' בהמשך לזה ולמה הפסיק התורה בלניהם בכמה פרשיות.

כב. בד"ה "לכרך את העם" (כז, יב) מפרש רש"י "כדאיתא בסוטה ששה שבטים עלו כו' עד ארור אשר לא יקים"

עיינן במפרשים שפ"י ההכרח של רש"י לבאר תיבות אלו אבל עדיין צריך להבין למה הוצרך רש"י לצטט המקור לפירושו שזה לכאו' אינו נוגע לפשש"מ? ובפרט שמקדים לצטט את המקור לפני פ"י שגם זה אינו רגיל (גם במקומות שמוכרח לצטט את מקורו להבנת פשוטו של מקרא?)

* * *

ב) בד"ה "מסיג גבול" (כז, יז) מפרש רש"י "מחזירו לאחוריו וגונב את הקרקע ל' והוסג אחור"

א) לכאורה רצונו של רש"י לפרש מהו הפ"י בתיבות "מסיג גבול" ואינו מובן א"כ למה הוצרך לפרשם דהרי כבר פירשם בפרשת שופטים בד"ה "לא תסיג גבול" (יט, יד) "לשון נסוגו אחור שמחזיר סימן חלוקת הקרקע לאחור לתוך שדה חבירו למען הרחיב את שלו, והלא כבר נאמר לא תגזול מה ת"ל לא תסיג למד על העיקר תחום חבירו שעובר בג' לאוין יכול אף בחוצה לארץ ת"ל וכו' בחו"ל אינו עובר משום לא תגזול", וא"כ אינו מובן למה חוזרו ומפרש תיבות אלו כאן?

ב) גם צ"ל כמה שינויים בב' מקומות אלו:

כאן כותב את הפסוק בתור רא"י לפירושו אחר פירושו ושם לפני פירושו.

- כאן מביא את הפסוק "והוסג אחור" (ישעי' נט, יד) ושם מביא פסוק "נסוגו אחור" (שם מב, יז)

- כאן כותב "מחזירו לאחוריו וגונב" ושם כותב שהוא גם בלא תגזול

וצ"ל טעם שינויים אלו?*

ה, א, ד,

כג. עוד צריך להבין: בישע"ל נט כתיב (בפסוק יג): .. ונסוג מאחר אלקינו וגו',

ובפסוק יד כתיב שם: והסג אחור משפט וגו',

למה מביא רש"י רא"י מהפסוק השני (יד),

* * *

(ב) בפירש"י ד"ה מכה רעהו בסתר (כז, כד): ... וכנגד שמעון לא כתב ארור לפי שלא ה"ל בלבו לברכו לפני מותו כשברך שאר השבטים לכך לא רצה לקללו, עכ"ל,

ע"י בפירש"י בפרשת וזאת הברכה בד"ה ועזר מצריו תה"י (לג, ז): ... כאן רמז ברכה לשמעון מתוך ברכותיו של יהודה... ומפני מה לא ייחד לו ברכה בפ"ע שה"ל בלבו עליו על מה שעשה בשטים וכו' עכ"ל

וצריך להבין למה לא פירש רש"י טעם זה גם בפר'.

ה, ו, ר,

כד. עה"פ בפרשתנו (כח ד) ברוך פרי בטנך - שגר אלפיך ועשתרות צאנך מפרש רש"י "ועשתרות צאנך - כתרגומו ורבותינו אמרו למה נקרא שמם עשתרות שמעשירות את בעליהן ומחזיקות אותם כעשתרות הללו שהן סלעים חזקים".

וצ"ב דהרי רש"י בעצמו כבר פירש לשון עשתרות לפני"ז בפ' עקב (ז יג) וא"כ למה צריך רש"י לפרש עוד הפעם כאן הכן חמש למקרא כבר יודע את הפירוש?

ולהעיר שיש כמה שנויים בין פירוש רש"י שם בפ' עקב ולפרושו בפרשתינו, ומהם:

(א) בפ' עקב מביא רש"י גם פירושו של מנחם "אבירי בשן מבחר הצאן כמו עשתרות קרנים לשון חזק" ובפרשתינו אינו מביאו. (ב) שם כותב רש"י "ואונקלוס תירגם עדרי ענך" וכאן הוא כותב כתרגומו.

(ג) בפרשתינו מוסיף רש"י לדברי רבותינו (למה נקרא שמם עשתרות שמעשירות את בעליהן") "ומחזיקות אותם כעשתרות הללו שהן סלעים חזקים" ובפרשת עקב אינו מביא את סוף הפירוש רק "למה נקרא שמם עשתרות שמעשירות את בעליהן".

ולהעיר שגם בפ' דברים (א, ד) עה"פ אשר "יושב בעשתרות באדרעי" פירש"י שם לשון עשתרות "לשון צוקין וקושי" אמנם בזה י"ל שרש"י צריך לפרש עוד הפעם כי שם זה בנוגע שם מקום וכאן הרי זה נוגע לבהמות (ועדיין צ"ב כנ"ל שהרי גם בפ' עקב וגם בפר' ה"ז בנוגע לבהמות,

ועוד אם רש"י צריך לבאר לשון עשתרות גם שהוא בנוגע למקום, הרי ה"י צריך להביא פירושו בפ' לך לך (יד, ה) (ובארבע עשרה שנה בא כדרלעומר והמלכים אשר אתו ויכו את רפאים בעשתרות קרנים ורש"י אינו מפרש לשון עשתרות? וכ"ז דורש ביאור ע"פ פשוטו של מקרא.

התמימים: מאניס הלוי באראש
שלום ישעי' דיטש
- תלמידים בישיבה -

כה. בפסוק (כח, ח): יצו ה' אתך את הברכה באסמך, וגו',
וצריך להבין למה אין רש"י מפרש תיבת: "באסמך"
וע"ד שפירש הרשב"ם: באוצרותיך.

* * *

ב) בפסוק (כח, כ): ישלח ה' בך את המארה את המהומה
ואת המגערת וגו',

וצריך להבין למה אין רש"י מפרש תיבת: המגערת",
כמו שמפרש "המארה" ו"המהומה",
וע"ד שפירש הרשב"ם.

* * *

ג) בפסוק (כח, כט): ... והיית אך עשוק וגזול כל הימים
וגו'

בפסוק (שם, לג): ... והיית רק עשוק ורצוף כל הימים.
וצריך להבין למה אין רש"י מפרש למה נשנה קללה זו
ב' פעמים.

ה, ו, ר,

כו. בד"ה "תחללנו" (כח, ל) מפרש רש"י: "בשנה הרביעית
לאכול פריו",

-----
* בהרבה התוועדויות נת' שרש"י כ' פירושו לתלמיד
היודע לה"ק.

המערכת

(א) וצ"ל למה הוצרך רש"י לפרש את זה עוד הפעם הרי פירש את זה כבר בד"ה "ולא חללו" בפרשת שופטים (כ,ו) ולא פדאו בשנה הרביעית שהפירוש טעונין לאכלן בירושלים או לחלל בדמים ולאכול הדמים בירושלים?"

(ב) גם צ"ל למה כתב כאן "לאכול פיריו" ותו לא ולא הוסיף "או פידיונו". ע"ד מה שכתב בפרשת שופטים "ולא פדאו וכו'" שבזה מודגש טובא לשון "תחללנו"?

ה,א,ד,

כז. בפירש"י ד"ה יחסלנו (כח, לח): יכלנו, וכו'.
 (ב) בפירש"י ד"ה כי ישל (שם, מ): ישיר פירותיו וכו'.

וצריך להבין, למה בד"ה השני מעתיק רש"י תיבת: "כ"י מן הפסוק, והלא מפרש רק תיבת: ישיר.
 וכמו בד"ה א לא העתיק תיבת: "כ"י מן הפסוק, גם כאן לא ה"ל לו להעתיקו.

ה,ו,ר,

כח. בנוגע למה שהעירו בגליון נג (שנה) הת' מה"ב, והת' ש"י"ד באות ו' שאלה ג' ששאלו למה פ"י רש"י הסמיכות והרי אין זה דרכו?

עיינן במשכיל לדוד על אתר שמפרש למה פ"י רש"י כמה פעמים בפרשתינו הסמיכות שבפרשיות ואכמ"ל.

* * *

(ב) בנוגע מה שהעיר (שם) בגליון הנ"ל הת' ש.ז.ז. למה הסביר רש"י את המלים לא תוכל להתעלם בפרק כב בפסוק ג' אחר שפ"י כעין זה בד"ה "והתעלמת" שם פסוק א'?

עיינן במשכיל לדוד שמתעכב ע"ז ואכהמ"ל.

* * *

ג) באות כא שאל הת' הנ"ל למה בפרק כג פסוק ד מפרש רש"י את התיבות לא יבא עמוני אחר שכבר פירש עדי"ז בפסוק ג' בד"ה "לא יבא ממזר"?

עיינן במשכיל לדוד מה שמתעכב ע"ז ואכהמ"ל.

ה,א,ד,

כט. בגליון נג (שנה) הקשו התמימים מ,ה,ב, וש,י,ד, ברש"י פ' תצא (כא,יא) "ולקחת לך לאשה, לא דברה תורה אלא כנגד יצה"ר שאם אין הקב"ה מתירה ישאנה באיסור, אבל אם נושאה סופו להיות שונאה שנאמר אחריו (שם טו) כי תהיין לאיש וגו' (האחת אהובה והאחת שנואה) לכך נסמכו פרשיות הללו".

והקשו דברש"י (שם פסוק יד) "והי' אם לא חפצת בה, הכתוב מברוך שסופך לשנאותה" א"כ א) מדוע לרש"י בכלל לחזור ע"ז מאחר שכתב את זה בפסוק יא. ב) ומדוע רש"י מוכיח את זה מהפסוק כי תהיין לאיש, ולמה אינו מוכיח מהפסוק והי' אם לא חפצת.

ויש להוסיף ג) שבפסוק יא רש"י לומד את זה מסמיכות הפרשיות, ובפסוק יד הרי זה לימוד אחר (ראה שפתי חכמים ועוד ואיכ"מ).

ובאמת שיש לתרץ כל הנ"ל בפשטות, כי באמת הרי זה שני שנואות אחרות. כי בפסוק יד והיה אם לא חפצת בה" מדובר שלא רוצה לנושאה אחרי ירח ימים", ובפסוק טו "כי תהיין לאיש שתי נשים" מדובר שרצה לנושאה ועד שנושאה בפועל ועדיין חי עמה, רק שהיא שנואה,

ולכן בפסוק יא רש"י אומר דברה תורה כנגד יצה"ר והקב"ה מתירה ואעפ"כ "סופו להיות שונאה" - לותר מתאים להביא פסוק טו ששם מדובר שנושאה והיא שנואה, משא"כ בפסוק יד ששם הרי אפילו לא נושאה.

אמנם בפסוק יד רש"י אומר שיכול להיות מצב שאפילו לפני שנושאה (ובהמשך לירח ימים ש"זו מתנוולת" פעולה חיצונית) "סופך לשנאותה" וכמובן שאי"ז בסתירה להנ"ל.

הת' ברוך אבערלאנדער
-תות"ל 770

ל. רשימת ביאורי כ"ק אדמו"ר שליט"א בפירש"י בפ' נצבים-וילך.

נת' בהתוועדות	ד"ה	פרק ופסוק
נצבים תשכ"ה ¹	אתם נצבים	כט, ט
מוצאי ש"פ נצבים תשל"ח	אתם נצבים	שם

<u>נת' בהתוועדות</u>	<u>ד"ה</u>	<u>פרק ופסוק</u>
נצו"י תשד"מ	אתם נצבים	שם
נצו"י תשד"מ	למה לא פירש"י מהו הפי' "לפני ה' אלקיכם"?	שם
נצו"י תשכ"ט ²	מחוטב עציך	כט, י
מוצאי ש"פ נצבים תשל"ח	לעברך בברית	כט, יא
מוצאי ש"פ נצבים תשל"ח ^{2*}	למען הקים אותך היום לו לעם	כט, יב
נצבים תשכ"ה ¹	והוא יהי' לך לאלקים (החל מ"ומ"א" עד גמירא)	שם
נצבים תשכ"ה ¹	היום	שם
נצו"י תשל"ה ³	ואת אשר איננו פה	כט, יד
נצבים תשל"א (לעי"ע לא נמצא תח"י)	ואת אשר איננו פה	שם
נצו"י תשכ"ו ⁴	הכתובה בספר התורה הזה	כט, כ
נצו"י תשל"ו	לא ידעום	כט, כה
נצו"י תשל"ו	ולא חלק להם	שם
נצו"י תשל"ב ⁵	למה אין רש"י מפרש מהו ענינה של "הברכה" להתעוררות תשובה?	ל, א-ב
נצו"י תשכ"ז ⁶	ושב ה' אלקיך את שבותך	ל, ג
נצבים תשל"ז		ל, ג-ד
	אם יהי' נדחך בקצה השמים איך אפשר לאדם להיות בשמים? בראשית תשמ"ו	ל, ד

<u>נת' בהתוועדות</u>	<u>ד"ה</u>	<u>פרק ופסוק</u>
נצבים תשל"ד		ל, ו
נצו"י תשמ"ג		שם
	למה אין רש"י מפרש מש"כ "כי המצוה הזאת" - דלכאו' א"א לומר דקאי על כל המצוות שבתורה מאחר שכ' "כי המצוה הזאת" וא"א לומר דקאי על מצות התשובה שנאמר לפני"ז - כי בנוגע למצות התשובה לא צריכין לומר "לא בשמים היא" כי זה מובן בפשטות ?	ל, יא
נצבים תשכ"ח		
נצבים תשמ"א	בענין הנ"ל	שם
נצבים תשמ"א	לא בשמים היא	ל, יב
נצבים תשכ"ח	כי קרוב אליך	ל, יד
נצו"י תשל"ט	העדוטי לכם היום את השמים ואת הארץ	ל, יט
נצבים תשכ"ה. (יום ב' דר"ה תשכ"ו) 7	ובחרת בחיים	שם
מוצאי ש"פ וילך תשל"ט	למה אין רש"י מפרש מאיפה בא מרע"ה שכתוב "וילך משה"	לא, א
וילך תשכ"ו	וילך משה וגו'	שם
וילך תשכ"ו	לא אוכל עוד לצאת ולבוא	לא, ב
האזינו תשמ"ג	לא אוכל עוד לצאת ולבוא	שם
וילך תשכ"ו	וה' אמר אלי	שם
וילך תשכ"ו	אנכי היום	שם

פרק ופסוק   ד"ה

נת' בהתוועדות

	למה לא פירש רש"י מדוע כתוב כאן ב' לשונות "אל תיראו ואל תערצו" בלבד.	ח, לא
וילך תשלי"ח		
וילך תשלי"ח(?)	לא ירפך	(לא, ו)
נצו"י תש"ל, ⁸ האזינו תשלי"א	כי אתה תבוא את העם הזה	לא, ז
נצו"י תשכ"ו ⁹	ויכתוב משה וגו' ויתנה	לא, ט
נצו"י תשלי"ג	למה נכתבה פ' הקהל בפ' וילך ולא בפ' תבא	לא, י
וילך תשלי"ב ¹⁰	מקץ שבע שנים	שם
נצו"י תשי"מ ¹⁰	מקץ שבע שנים	שם
נצו"י תשלי"ג ¹¹	תקרא את התורה הזאת	לא, יא
וילך תשלי"ה	תקרא את התורה הזאת	שם
וילך תשמ"ב	והסתרתי פני	לא, יז
וילך תשכ"ט ¹²	לקוח	לא, כו
וילך, (האזינו תשכ"ט) ¹³	מצד ארון ברית ה'	שם
נצו"י תשמ"ב ¹⁴	הקהילו אלי	לא, כח
וילך תשמ"ו	"שוטריכם" מאן דכר שמי'?	שם
וילך תשכ"ו	אחרי מותי כי השחת תשחתון	לא, כט

(1) לקו"ש ח"י"ט ע' 258-265. (2) לקו"ש ח"י"ד ע' 114-117.
 (2*) לקו"ש ח"י"ד ע' 188-196. (3) לקו"ש ח"י"ט ע' 266-273. (4)
 לקו"ש ח"י"ד ע' 108-113. (5) שם ע' 118-121.

6) לקו"ש ח"ט ע' 175-183 (7) לקו"ש ח"ט ע' 274-282,
8) שם ע' 307-314 (9) שם ע' 315-320 (10) לקו"ש חכ"ד
ע' 197-206 (11) לקו"ש ח"ט ע' 321-328 (12) לקו"ש
ח"ד ע' 135-142 (13) לקו"ש ח"ט ע' 196-203 (14) לקו"ש
חכ"ד ע' 216-221.

הרב יוסף יצחק שגלוב
- ברוקלין נ.י. -

ח ס י ד ו ת

לא. במאמר ד"ה נתת ליריאיך תשליו (קה"ת, תשמ"ו)
סי"ט כ' וז"ל: "ישנם כמה ענינים שאסורים רק באכילה
ומותרים בהנאה (דעי"ז אפשר להעלותם לקדושה)",
ובהערה 103 שם: ראה לקו"ש ח"ז ע' 299,

וז"ל בלקו"ש שם: "בבהמות טמאות, ע"י שנמנעו
מאכילתם מפני ציווי התורה, וכן ע"י התשמיש בהם שלא
באכו"ש, וכחמור למשא וכו', שאז הניצוץ האלקי אשר נמצא
בהם כמובן ופשוט, שהרי אין עוד מלבדו, ואתה מחי' את כול
עולה למעלה ומתאחד עם שרשו ומקורו", עכ"ל שם ועיי"ש
בארוכה.

ואולי יש להעיר גם מד"ה והאבן הזאת תרנ"ד (סה"מ
תרנ"ד ע' עו) וז"ל: גם בדברים טמאים יש בהם מה שבדרך
בירור קצת וכמו סוס לרכוב עליו לדבר מצוה ה"ה מתברר
עי"ז, וכמו"כ יש שרצים שמנקרים הקרקע ועי"ז נעשה ראוי
לזריעה כו", עיי"ש,

ולהעיר גם מהמבואר בשיחת ש"פ אחרי תשליו סי"ד
בביאור לשון אדה"ז כתניא פל"ז: "אכילה ושתי' ודומיהם
ודירה וכל כלי תשמישו",

שבזה נכלל גם דברים האסורים כחמור למשא כו'.

הרב אהרן לייב ראסקין
- תושב השכונה -

לב. בליקוטי ביאורים ח"ב פרק ל פיסקא: והאדם הוא בע
בחירה כו' "לכאורה מאי קמ"ל?! והביאור - שאדרבא הוא חיד

גדול, דאף דשולחה אמכם כו' ונתלכשה בי"ס דנוגה (כנ"ל),
 בכ"ז בבחירתו - יכול לקבל מהיכלות דקדושה!"

ולא הבנתי הקשר כי הרי זה דבפשעיכם שולחה אמכם
 הרי זה בהנוגע לחיות הגוף בכללות וכמובן ממ"ש לעיל,
 משא"כ זה שמבואר כאן שיכול לקבל מהיכלות הקדושה או
 הטומאה, ה"ז בהנוגע למחדו"מ המבו' כאן, ולכן כאן נזכר
 "היכלות הסט"א" שלכאו' הכוונה לשלש קליפות הטמאות כי
 הרי מדבר ע"ד מחדו"מ האסורים, משא"כ לעיל מוזכר "י"ס
 דנוגה" מאחר ששם מדבר ע"ד החיות בכלל ולא בשעה שעושה
 דברים האסורים.

וגם מה שמסיים לבסוף "ועוד יש (ואולי שיידך יותר
 לכאן ממשי"כ לעיל אך לאחר כו' האדם הוא בעל בחירה כו')
 דרך כשירדו ממצרים האדם בעל בחירה לקבל חיותו מהיכלות
 הסט"א, משא"כ בזמן הבית וכדלעיל ספ"ה" ג"כ אינו מובן עפ"י
 הנ"ל דהרי גם בזמן הבית ה"ל בעל בחירה לבחור ברע והרי
 בכל פעם שעושה הרע הוא מקבל חיות מהיכלות הסט"א כי בלאו
 הכי מאין יומשך החיות למחדו"מ האסורים,

ועוד יותר מבואר זה בתניא ח"א פרי"ט "כי כל עת שהאדם
 מחשב מחשבות קדושות נעשה מרכבה בעת זן להיכלות הקדושה
 ,, וכו' להפך נעשה מרכבה טמאה בעת זו והיכלות הטומאה
 שמהן מושפעות כל מחשבות רעות וכו' בדיבור ומעשה" שמזה
 מוכח לכאורה שמדובר ע"ד קבלת מחדו"מ ולא ע"ד קבלת החיות
 בכלל.

הרב פנחס קארף
 - משפיע בישיבה -

נ ג ל ה

לג. במהרש"א פסחים ג, א בד"ה ובפירש"י כתב דלשון נקי'
 ארוך ולשון מגונה קצר שקולים הם ואין מעלה דאחד על השני.

ויש להעיר מד"ה כי נער ישראל (הנחה) תרס"ו (סה"מ
 תרס"ו ע' תקנג), וז"ל: "דהנה בכל הדברים שלמטה אנו רואים
 שיש התחלקות... וגם בחי' יש בהמות טהורות ובהמות בלתי
 טהורות חיות טהורות וחיות טמאות...". ע"כ - דחזינן
 דמתאים טובא עם שיטת המהרש"א, וכנ"ל מכיון דשקולים הן,
 לשון נקי וארוך ולשון קצר ומגונה - וכמ"ש המהרש"א שם
 בהמשך דבריו דמשו"ז פעמים מצינו כך ופעמים כך, וד"ל.

מ, ז, ה, כ,
 - תלמיד בישיבה -

ש ו נ ו ת

לד. ספר השיחות תש"א-תש"ה (קופיר) מכיל 236 עמודים (תש"א 41, תש"ב 38, תש"ג 11 (לא ממוספרים), תש"ד 88, תש"ה 58).

רוב השיחות נדפסו כלשונן בשינויים קלים בסה"ש תש"א-תש"ה הנדפס אמנם ישנם שיחות שיש בהם שינויים גדולים בין הקופיר להנדפס וכנ' ששם הקופיר הוא הנחה אחרת מהנדפס ואלו הן:

- (א) שיחת ליל ר"ה תש"א (סעיפים ב-ז חסרים לגמרי בקופיה סעיפים ט-יב הם בשינויים גדולים בקופיר), (1)
- (ב) שיחת ש"פ וירא תש"א סעיף ז,
- (ג) שיחת יו"ד כסלו תש"א, (וראה ג"כ שיחת י' כסלו תש"ב),
- (ד) שיחת ליל ב' דחג הפסח תש"א,
- (ה) שיחת ליל שביעי של פסח תש"א,
- (ו) שיחת יום שביעי של פסח תש"א,
- (ז) שיחת אחש"פ תש"א,
- (ח) שיחת יום א' דחה"ש תש"א,
- (ט) שיחת יום ב' דחה"ש תש"א,
- (י) שיחת י"ב תמוז תש"א,
- (יא) שיחת ליל ב' דר"ה תש"ב,
- (יב) שיחת יו"ד כסלו תש"ב,
- (יג) שיחת י"ט כסלו תש"ב²,
- (יד) שיחת פורים תש"ב,
- (טו) כ' אלול תש"ג (בקופיר רק קיצור),

---

(1) בסה"ש תש"א ע' 27 בראש העמוד "און מיט דעם האט ער אילינגעזעצט זיינע פאדריאטשיקעס אין פעטערבורג" בקופיר "אין מוסקווא", בסה"ש שם ע' 28 סעיף ח לפני שו"ה און נוסף בקופיר "אלע מיסיאנערען זענען געווען ווי הינט לגביל", שם שו"ה שמדין "עס האט דערציילט אן אלטער איד" בקופיר נוסף "פון די כאפערס" וצ"ע.

(2) קטע ממה שלא נדפס בסה"ש הנדפס אבל נמצא בקופיר

(טז) שיחת יום ב' דר"ה תש"ד סעיף א,

(יז) שיחת ליל ב' דחגה"ש תש"ד סעיף ג,

(יח) שיחת ש"פ נשא תש"ד סעיף י, סעיף יב,

והנה בספר התולדות אדמו"ר מהר"ש (שבעריכת כ"ק אדמו"ר שליט"א) ע' 64 ואילך נדפס "הוספה ב" "משיחותיו של כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע"י" (מלוקט מיומנו של כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א ומרשימותיו), ובשוה"ג: "השיחות באות פה על הסדר שנרשמו, היינו אותן שנעתקו מיומן תש"א קודמות להנרשמות ביומן תש"ב וכיו"ב",

והנה בהשוואה שטחית יש להכיר כי רוב מנינו ובנינו של ההוספה נלקחה מהשיחות שאמר כ"ק אדמו"ר הרי"ץ בארה"ב ונדפסו בסה"ש קיץ הש"ת - תש"ה, כדלקמן:

(א) ע' 66 סיפור המתחיל "החסיד ר' זלמן זלאטאפאלסקי" - סה"ש קיץ ת"ש ע' 162 אות יא,

(ב) ע' 66 סיפור המתחיל "ר' אלי אבעלער" - סה"ש קיץ ת"ש ע' 163 אות יב,

(ג) ע' 67 סיפור המתחיל "בא דעם רבי'ן" - סה"ש תש"א ע' 28 אות י,

(ד) ע' 67 סיפור המתחיל "שנת תר"מ" - סה"ש תש"א ע' 51 אות ו,

(ה) ע' 67 סיפור המתחיל "ר' נחמן" וסיפור המתחיל "ר' יוסף מרדכי הגבאי" - סה"ש תש"ב ע' 87 אות ד,

(ו) ע' 67 סיפור המתחיל "חסיד אחד" - סה"ש תש"ב ע' 101 אות ב,

(ז) ע' 68 סיפור המתחיל "ר' יקותיאל" - סה"ש תש"ב ע' 103 אות ז',

(ח) ע' 68 סיפור המתחיל "מלפנים" - סה"ש תש"ב ע' 123 אות ה,

(ט) ע' 68 סיפור המתחיל "בליים רבי'ן" - סה"ש תש"ג ע' 50 אות ו,

(י) ע' 69 סיפור המתחיל "פעם" - סה"ש תש"ד ע' 4 אות ג,

(יא) ע' 69 סיפור המתחיל "איך" - סה"ש תש"ד ע' 4 אות ה,

- (יב) ע' 69 סיפור המתחיל "אדמו"ר" (הא') - סה"ש תש"ד
 ע' 4 אות ו ,
- (יג) ע' 69 סיפור המתחיל "אדמו"ר" (הב') - סה"ש תש"ד
 ע' 5 אות ז ,
- (יד) ע' 69 סיפור המתחיל "כ"ק" - סה"ש תש"ד ע' 8 אות
 ג ,
- (טו) ע' 70 סיפור המתחיל "אדמו"ר" - סה"ש תש"ד ע'
 9 אות ה ,
- (טז) ע' 70 סיפור המתחיל "בא רב" - סה"ש תש"ד ע'
 12 אות ד ,
- (יז) ע' 70 סיפור המתחיל "דער זיידע" - סה"ש תש"ד
 ע' 26-27 ,
- (יח) ע' 71 סיפור המתחיל "בעת ששלח" - סה"ש תש"ד
 ע' 60 אות יו"ד ,
- (יט) ע' 71 סיפור המתחיל "אדמו"ר מהר"ש" - סה"ש
 תש"ד ע' 61 אות יו"ד ,
- (כ) ע' 71 סיפור המתחיל "דער זיידע" - סה"ש תש"ד
 ע' 63 אות א ,
- (כא) ע' 72 סיפור המתחיל "ביום זיידע" - סה"ש
 תש"ד ע' 81 אות לב ,
- (כב) ע' 72 סיפור המתחיל "איך" - סה"ש תש"ד ע'
 81 אות יג ,
- (כג) ע' 72 סיפור המתחיל "דער זיידע" - סה"ש תש"ד ע'
 87 אות ד ,
- (כד) ע' 72 סיפור המתחיל "אצל" - סה"ש תש"ד ע'
 95 אות ב ,
- (כה) ע' 72 סיפור המתחיל "פעם" - סה"ש תש"ד ע'
 122 אות טז ,
- (כו) ע' 73 סיפור המתחיל "בא רבי'ן" - סה"ש תש"ד
 ע' 123 אות יז ,
- (כז) ע' 73 סיפור המתחיל "אאזמו"ר" - סה"ש תש"ד
 ע' 125 אות א ,
- (כח) ע' 73 סיפור המתחיל "דער זיידע" - סה"ש תש"ד
 ע' 136 ,

- ע' 142, (כט) ע' 74 סיפור המתחיל "בלימים ההם" - סה"ש תשי"ד
- ע' 146, (ל) ע' 74 סיפור המתחיל "אאזמו"ר" - סה"ש תשי"ד ע'
- ע' 148, (לא) ע' 74 סיפור המתחיל "שמעתלי" - סה"ש תשי"ד ע' ואילך,
- ע' 1, (לב) ע' 75 סיפור המתחיל "סיפר" - סה"ש תשי"ה ע'
- ע' 27, (לג) ע' 76 סיפור המתחיל "באסיפת" - סה"ש תשי"ה ע'
- ע' 28, (לד) ע' 76 סיפור המתחיל "אאזמו"ר" - סה"ש תשי"ה אות ז,
- ע' 28, (לה) ע' 76 סיפור המתחיל "זהו פרשת" - סה"ש תשי"ה אות ח,
- ע' 30, (לו) ע' 77 סיפור המתחיל "פעם" - סה"ש תשי"ה ע' אות י,
- ע' 31, (לז) ע' 77 סיפור המתחיל "בהשקלא וטריא" - סה"ש תשי"ה אות יא,
- ע' 32, (לח) ע' 78 סיפור המתחיל "הצ"צ" - סה"ש תשי"ה ע' אות יב,
- ע' 32, (לט) ע' 78 סיפור המתחיל "לאחר" - סה"ש תשי"ה ע' אות יג,
- ע' 32, (מ) ע' 78 סיפור המתחיל "בשנת" וסיפור המתחיל "עוד סיפר" - סה"ש תשי"ה ע' אות יד,
- ע' 33, (מא) ע' 78 סיפור המתחיל "דער זינדע" - סה"ש תשי"ה אות טו,
- ע' 47, (מב) ע' 78 סיפור המתחיל "איך יאר" - סה"ש תשי"ה ע' אות ד,
- ע' 52, (מג) ע' 79 סיפור המתחיל "הושי"ר תרכ"ז" - סה"ש תשי"ה אות טז,
- ע' 57, (מד) ע' 79 סיפור המתחיל "אאמו"ר" - סה"ש תשי"ה אות ה,
- ע' 83, (מה) ע' 79 סיפור המתחיל "אצל אאזמו"ר" - סה"ש תשי"ה אות ח,

מו) ע' 79 סיפור המתחיל "כ"ק אאמו"ר" - סה"ש תש"י
ע' 86 אות ז,

מז) ע' 79 סיפור המתחיל "הר' זלמן" - סה"ש תש"ה
ע' 88 אות ד,

מח) ע' 79 סיפור המתחיל "פעם בא" - סה"ש תש"ה ע'
89 אות ו,

מט) ע' 80 סיפור המתחיל "כ"ק אדמו"ר מהר"ש" -
סה"ש תש"ה ע' 95 אות ט,

נ) ע' 80 סיפור המתחיל "ר' פרץ" - סה"ש תש"ה ע'
101 אות ג,

נא) ע' 81 סיפור המתחיל "כ"ק אאמו"ר" סה"ש תש"ו
ע' 102 אות ד,

והנה בהשקפה ראשונה נראה שבספר התולדות מהר"ש

הועתקו שיחות אלו מיומן כ"ק אדמו"ר הריי"ץ וכן משמע לפו
ריהטא לשון כ"ק אדמו"ר שליט"א "מלוקט מיומנו,, , ומרשימו
ולשונו בשוה"ג (הועתק לעיל), ובזה יתורצו השינויים הרבי
בין סה"ש הנדפס והנעתק בתולדות מהר"ש,

אמנם אחר העיון בזה ובפרט אחרי ההשוואה לסה"ש קונ
הוכח ההיפך, היינו לא רק שבס' התולדות לא הועתקו השיחון
מיומן כ"ק אדמו"ר הריי"ץ אלא עוד זאת שהועתקו מסה"ש קונ
ובזה יובן השינויים הרבים שבין שיחות הנדפסות למה שהועו
בס' התולדות מהר"ש, (ראה הנרשם לעיל אות ג, ד, ט, טז, והשו
עם הנדפס בס' השיחות ויש שם שינויים גדולים והכל מקורו
הס' התולדות מהר"ש בסה"ש קופיר³),

וזוהו ג"כ המקור להסיפור בע' 67 המתחיל "פעם נזדמו
שלא נמצא בס' השיחות הנדפס, ומקורו בשיחת יו"ד כסלו תש'
שכבר ציינתי לעיל ששונה לגמרי בקופיר מהנדפס,

-----
3) והנרשם לעיל אות ד כ"כ ניכר השוני בין הנדפס בו
התולדות מהר"ש (וכ"ה בקופיר) להנמצא בסה"ש הנדפס עד שהו
גליצנשטיין בס' התולדות מהר"ש שלו (ע' 187) לא ציין מק
(כנ' מחמת חוסר ידיעה).

וזוהו ג"כ המקור להסיפור בע' 71 המתחיל "אמר אדמו"ר הצ"צ", בשיחת שמח"ת תש"ד בקידוש הלילה (לאחר הנדפס בסה"ש תש"ד ע' 34) נוסף בקופיר (ע' יג): (כן אמר אדמו"ר הצ"צ על המהר"ש בעת הברית, שהוא שמע מזקנו אדמו"ר הזקן נ"ע שמואל היינו שמו-אל)",

והנה בע' 72 נדפס סיפור המתחיל "ידוע" שלא נמצא בסה"ש הנדפס וגם לא בשיחות שבקופיר וצ"ע מקורו, שוב ראיתי שבקובץ ליובאוויטש תש"ד חוברת ב ע' 19 נדפס קטע משיחת ב' ניסן תש"ד (לאחרי תפלת המנחה) (וצ"ע למה לא נדפס בסה"ש תש"ד), ושם נמצא הסיפור הנ"ל⁴, (בקובץ ליובאוויטש שם נדפס גם מה שאמר אדמו"ר הריז"ץ בב' ניסן תש"ד התקנה הידועה ע"ד אמירת למנצח בימים שאין אומרים בהם תחנון, ונמצא גם בקופיר, וגם זה לא נדפס בסה"ש תש"ד שם),

ועדיין צ"ע מקורו של הסיפור הנדפס בע' 68 המתחיל "ווען דער רבי" (לע"ע לא מצאתיו בקופיר), והנה בס' התולדות ריז"צ (להרא"ח גליצנשטיין) ח"ד ע' 101 נזכר שיחת ל"ב מר-חשון תשג"ה, ושיחה מתאריך זה לא נדפס בסה"ש תש"ג, ואולי נמצא שם הנ"ל,

(שיחת ששי"פ ת"ש קטעים שלא נדפסו בסה"ש קיץ ה'ש"ת נדפסו במבוא לס' הניגונים מאת הר"ש זלמנוב ח"א ע' כח, כט, נג, ועינג"כ אגרות קודש ח"ח ע' תקלט "רשימת ניסן ת"ש" והערת העורך בשוה"ג ודו"ק ותן לחכם ויחכם עוד),

הסיפורים שנדפסו בע' 64-66 הם משיחות תרצ"ה - חורף ת"ש:

(א) ע' 64 סיפור המתחיל "ווען" - שיחת אחרון של פסח תרצ"ה (סה"מ תשי"א ע' 146),

(ב) ע' 64 סיפור המתחיל "בשנת" - שיחת יום אחרון של פסח תרצ"ו (סה"ש תר"פ-ת"ש ע' 141),

(ג) ע' 65 סיפור המתחיל "עוד" וסיפור המתחיל "אחי"כ" - שיחה הנ"ל, (שם ע' 142),

(ד) ע' 65 סיפור המתחיל "אדמו"ר" - שיחה הנ"ל (סה"ש הנ"ל ע' 143)⁵.

(4) דבר זה נעלם מעיני הרא"ח גליצנשטיין בספר התולדות ר"יב ע' 17, ספר התולדות מהר"ש ע' 186,

(5) דבר זה נעלם מעיני הרא"ח גליצנשטיין בספר התולדות מהר"ש ע' 33.

ה) ע' 365 סיפור המתחיל "דער טאטע" - שיחת ליל ב' דחה"ס תרצ"ז (ע' 164) אות ח.
 ו) ע' 66 סיפור המתחיל "דער זיידע", לע"ע עדיין מצאתי מקור.

הסיפורים שבע' 81 הנה בהשקפה ראשונה ה'י אפ"ל שהועתקו משיחות תש"ו, שעדיין לא בא בדפוס, שוב ראיתי שהסיפור הארוך המתחיל "באחת הפעמים" נמצא במכתב כ"א אד"ש תרצ"ה נדפס בהתמים חוברת ח ע' מז, וא"כ אפשר שזהו מה שנלקט "מיומנו של", ומרשימותיו", ועוד חזון למועד,

הת' יוסף יצחק קעלער
 - תות"ל 770 -

לה. ב"מפתח מאמרים,,," (ע"י יוסף יצחק שגלוב, קה"ת תש"מ) ע' 45 ברשימת מאמרי תשכ"ז נרשם "מה נשתנה,, ליל ב' דחגה"פ",

ובהע' צויין: "כ"ק אד"ש הואיל לאמר חלקי מאמר ד"ה בוקע ים לפני משה אשר לכ"ק אדמו"ר האמצעי) - בהוספת התחלה וסיום ושינויים - בליל ב' דחגה"פ, בסעודת אחש"פ, בהתוועדות דשבת (פ' קדושים) מכה"ח איר ש,ז, (מהפתח | דבר למאמר "בוקע ים לפני משה" קה"ת תשכ"ז)".

והנה מה שציינן שהד"ה הוא מה נשתנה כנ' התכוון להנדפס בשיחת ליל ב' דחגה"פ תשכ"ז סעיף ד' (שיחות קודש תשכ"ז ח"ב ע' 44-46),

אמנם על זה יש לשאול:

(א) מה שהעירני א' הת' מכבר שאין שום קשר בין שי זו למאמר ד"ה בוקע ים לפני משה הנ"ל (שחזר ונדפס במאמר אדמו"ר האמצעי ויקרא ח"א),

(ב) גם הסגנון של שיחה זו אינו דומה לסגנון של מא

(ג) בטופס משיחת ליל ב' דחגה"פ תשכ"ז (הנחה בלה"ק שתחת ידי נרשם על סעיף ח, (שיחות קודש שם ע' 50-51) בכ המניח: "מאמר כעין שיחה", ואילו על סעיף ד לא נרשם כך,

(ד) ואמנם התוכן של סעיף ח הנ"ל הוא התוכן של המא של אדמו"ר האמצעי הנ"ל (ענין הפך ים ליבשה),

אשר מכל הנ"ל נראה שהמאמר דליל ב' דחגה"פ תשכ"ז "אילו קרע לנו את היס" ולא "מה נשתנה",

הרב שלמה אהרן גראס
 - ברוקלין נ,י, -

לו. בנוגע למה ששאל הרב ו, ר, על פרקי אבות פ"ה משנה ד' מהי ההוראה דמילי דחסידותא מזה ש"עשרה נסיונות נסו אבותינו את הקב"ה במדבר"?

אולי יש לומר שהלימוד דמילי דחסידותא מזה הוא שהמשנה באה להזהיר אותנו איך צריכים לדייק ולהתנהג באופן דמילי דחסידותא ובאופן של משורת הדין ד"עשו משמרת למשמרתו" דהרי הנה גם דור "המדבר" שהוא דור דעה וכו' הגיע עד לנסות את הקב"ה עשרה פעמים וא"כ מכאן ההוראה וכו' וד"ל.

ומה שהמשיך הנ"ל בשאלתו וז"ל: "ועוד אפילו בגנות בהמה טמאה, לא דיבר הכתוב וכש"כ בנוגע לאבותינו וכש"כ במקום שמלמדים מדות טובות ולפנים "משורת הדין" עכ"ל.

עיינן שיחת פרשת ראה תשל"ו ששם מבאר שנסיונות אלו הן ע"ד ד"שבע יפול צדיק וקס" (עיינן ביאורים לפרקי אבות על משנה זו),

ועל ענין של סיפור בגנות מישהו עיינן מה שנתבאר בלקו"ש ח"י שיחת נח (ב) סימן ו, וזלה"ק "כהנידון הוא בלשון הבאה בתור פסק הלכה אזי צריך ה"פסק" להיאמר בלשון היותר ברורה, אפילו אם הלשון היא "דבר מגונה" - בכדי שההלכה תהי' פסוקה וברורה לגמרי", עכלה"ק ועיי"ש בשיחה באריכות,

הרב אלי' דהאן
- כולל אברכים -

לז. בס' דגל מחנה אפרים בר"פ בשלח עה"פ וחמושים עלו בניי מארמ"צ כותב: יש בזה ב' פי' ברשי' אופן אחד שיצאו מזוינין סוס מוכן למלחמה ולה' התשועה וח"א שיצאו א' מחמישים, ואח"כ מבאר זה כדרכו בנוגע סוס וכו' וחמישים שע"ט ושערי בינה ע"ש, ויש לעיין איזה דפוס רש"י נזדמן לו.

* * *

(ב) בגליון...? הערתי אודות פינועח הר"ת ובעו"ע שבאוה"ת בראשית כרך ז ע' 2334 - ודרך אגב שם נתבאר הלקו"ת (בהתועדות נזכר שער המצות) להאריז"ל אודות הריגת זרעו של הבל, שפינועחו הוא ובעשרים וארבע.

והעירני א' שמכיון שביטול זה לא נזכר בס' אוה"ת (וב"ה שישנם כאלו - שחושבים עכ"פ - שבקיאים באוה"ת עד כדי דיוק תיבות) - שאולי מאמר הנ"ל אינו להצ"צ,

ולהעיר מאוה"ת ויחי כרך ה ע' 1996: וברש"י בעו"א בהושע. ואין להתעקש ולאמר שאולי גם ד"ה זה אינו להצ"צ, שהרי בסה"מ תקס"ב ח"ב בע' תקצו מצלין הצ"צ לד"ה זה: עמ"ש מזה בהגהות לד"ה יהודה אתה.

הרב שמואל דוד ח, הכהן

- תושב השכונה -

לח. בקובץ "אילת המלך" על הרמב"ם (ע"י צעירי חב"ד, סניף אילת) ע' כג נדפס מאמר "הסבר אודות צילומי כתב יד (מעתיק), מספר "משנה תורה" להרמב"ם.

הוא כותב: כתב היד מכיל את כל ספר "משנה תורה"...

יש לציין שכתב היד הוא - תשעים ושתים שנים אחר פטירתו של הרמב"ם, ,, רבים ציורי המחשה בגוף הטקסט, ובמיוחד בהלכות בית הבחירה, מעניין וכולט ביופיו ציור המנורה, ,, המנורה עגולה ולא כמו הציור המיוחס לכתב יד קדשו של הרמב"ם, ,, יתכן שזה כתב יד הראשון שבו משולבים ציורי המחשה בין שורות הטקסט של המשנה תורה, ואכן זה דבר פלא אחרי פטירתו של הרמב"ם - שינה אחד המעתיקים בדברי הרמב"ם היפוך שיטתו בציור קצלי המנורה (כפי שרואים בגוף כתב ידו).

אבל משי"כ שם, שזה כתב יד "הראשון שבו משולבים ציור ההמחשה" אינו נכון כלל, כידוע שהרמב"ם בעצמו צייר, וראה גם פירוש ר"א בן הרמב"ם עה"ת פ' תרומה (כה, לב-לג) " ,, כמו שצייר אותה אבא מארי ז"ל, ,, ובהלכות בית הבחירה מן החיבור ופירוש משנת מנחות לאבא מארי ז"ל תמצא שאר צורת המנורה בשלימותה".

וראה ספר חידושים וביאורים בהלכות בית הבחירה (קה"ת תשמ"ו) ס"יח (לקו"ש חכ"א ע' 13...) הערה *
"הערה לאחר זמן": דעידונוי שבכ"ל. של פ' היד יש כמה ציורים (אלא שנשמטו ע"י המדפיסים) וכו'.

א' מהתלמידים.

לט. בפסקי הסיידור הל' ציצית (שו"ע אדה"ז ע' 310) מביא אשר המדקדקין נוהגין לישן בט"ק גם בלילה ואין בו משום בל תוסיף מאחר ש"א שכסות יום חייבת כלילה,

ומזה יש לכאור' לתמוה על המנהג הנפוץ להחליף ט"ק בלילה, שהרי אז הרי"ז ככסות לילה ולכו"ע פטור מציצית (כמ"ש בס"יח ס"א ואילך) ויש לחשוש משום בל תוסיף, ולפ"ז ה"ל לכאור' מן הראוי ללבשה יום וליכה ולהחליפה בבוקר בשביל הברכה כמ"ש בס"י ח ס"ט,

ואולי יש לחלק ולומר בימיהם "היתה ההגילות לקום
 קודם אור הבוקר (עפמשי"כ בס"א א' ס' א, ב, ג), משא"כ בזמנינו
 שקמים ביום וע"כ יש לט"ק דין של כסות יום ולילה שחייב
 לד"ה בציצית ביום ואף בלילה לדיעה שכסות יום חייבת
 בלילה (כמ"ש בס"י"ח ס"ב),

ועוד יש לומר, דשמא היום סמכינן על טעם הב' שהביא:
 "וכן עפ"י הסוד יש מצוה בלבשת ט"ק גם בלילה", אך אין
 לתרץ כן בוודאות, משום שאולי י"ל שאין מתכוין בזה לתרץ
 את ה"בל תוסיף" אלא רק בא לומר שעפ"י הסוד יש ללבוש
 ט"ק בלילה (כטעם נוסף על המדקדקים) ואיזו טלית דווקא
 כזו שאין בה משום בל תוסיף דהיינו טלית שלובשים גם ביום.

הת' ישראל דוב זהר

- תות"ל 770 -

לזכות

הרה"ת ר' אליהו וזוגתו עדינה שיחיו

דהאן

לרגל צאתם בשליחות כ"ק אדמו"ר שליט"א

לעיר ליל בצפון צרפת

***

נדפס ע"י חברי המערכת שיחיו